

Discurs del rector de la UAB amb motiu de la inauguració del curs acadèmic 2012-2013

Benvolgut secretari general del Consell Interuniversitari de Catalunya, estimada alcaldessa de Cerdanyola del Vallès, benvolgut representant del nostre Consell Social, exrectors i exrectores, autoritats, membres de la comunitat universitària, senyores i senyors, amigues i amics,

Amb el vostre permís començaré donant les gràcies al professor Ramon Pascual per haver acceptat d'impartir la conferència inaugural d'aquest curs 2012-2013 i felicitar-lo per la seva esplèndida trajectòria com a professor i gestor, en la qual ha demostrat la seva iniciativa, empenta i tenacitat. Ramon Pascual ha estat un líder institucional en la nostra universitat, un ideòleg i un dels *founding father* d'un departament de física potent i modern, rector durant quatre anys i un model d'energia acadèmica i institucional inesgotable. M'arriscaré a ser científicament excomunicat i diré que Ramon Pascual és un magnífic exemple, dins de la UAB, de persona capaç d'estar en moviment perpetu. Ramon, no t'aturis. És en reconeixement de la seva trajectòria i de la seva contribució a la Universitat Autònoma i a l'acadèmia en general que és per mi un honor, en representació de tota la comunitat, poder-li entregar la medalla de la UAB que li va atorgar el Consell de Govern de la UAB.

Avui iniciem oficialment el curs acadèmic 2012-2013, curs que ja està en ple desenvolupament en tots les seves dimensions de docència, recerca i gestió des de l'inici d'aquest mes de setembre.

És el començament d'un nou cicle acadèmic anual i també deixem enrere el final del cicle previ, i això ens dóna l'oportunitat de reflexionar sobre el curs 2011-2012 tot just finalitzat.

La UAB, ens ho ha explicat la secretària general quan ens ha resumit la memòria del curs 2011-2012, ha fet la feina que tenia encomanada. Els estudiants s'han graduat, els doctorands han defensat les seves tesis, els investigadors han desenvolupat les seves recerques i han culminat les seves publicacions científiques, els professionals han executat les seves funcions de suport i de gestió. Els números són bons i són satisfactoris, i els tenim amb prou detall a la memòria; no és ara el moment de reiterar-los. Cadascú de nosaltres ens podem buscar i ens sabrem trobar en les estadístiques publicades en el recull de dades de la UAB, en el nostre web institucional. Per confirmar la bona feina a què estem acostumats, fins i tot en un rànquing recent, com és el QS, hem acabat sent la primera universitat del país en termes absoluts, havent escalat un nombre considerable de posicions des de la darrera edició.

Com us deia, és una bona notícia constatar que hem fet i hem fet bé la nostra feina. Però cal remarcar que no l'hem feta en les condicions normals i desitjables d'estabilitat econòmica, ans al contrari. La UAB ha estat i està subjecta a entrebancs i ofecs financers i pressupostaris, com la resta d'universitats del sistema públic de Catalunya, i ha estat obligada a funcionar en condicions molt adverses, tant pel que fa al desenvolupament dels seus programes acadèmics com per les dificultats sobre les persones que componen la nostra plantilla d'acadèmics i de professionals,

que han acabat rebent directament i pagant en primera persona les conseqüències de la crisi pressupostària. Una situació de penúria que és resultat tant de la destructiva crisi econòmica que ens envolta com també del fet que el nostre govern no ha complert amb cura l'abonament dels deutes contrets i reconeguts. El problema greu és la reducció pressupostària, però és que, a sobre, tenim les restriccions de liquiditat que no ens són directament imputables a nosaltres com a gestors però de les quals, no obstant això, acabem sent els executors pràctics, forçats per unes circumstàncies que no estan sota el nostre control.

Com us he dit, hem patit i patim problemes de finançament i problemes de tresoreria que han afectat críticament el funcionament ordinari de la institució. La UAB ha hagut d'entomar i resoldre aquestes dificultats amb els seus propis mitjans (via ajustaments estructurals de despesa en els pressupostos), acudint a les institucions financeres per incrementar la liquiditat conjuntural (via pòlisses de crèdit cares i cada vegada més difícils d'aconseguir) o simplement ajornant, sens dubte excessivament, els pagaments als proveïdors interns i externs, posant en risc la credibilitat i la solvència de la nostra institució.

Necessitem i reclamem un bon sistema de finançament, suficient i estable, i un sistema de tresoreria que tingui la virtut de la regularitat i no estigui subjecte a sorpreses que, no cal dir-ho, sempre acaben sent perjudicials per a la institució.

Sabem i som ben conscients de les dificultats del nostre país, però també sabem que no han estat causades per la ciutadania sinó per

la mala gestió d'algunes institucions privades i públiques. Les primeres pels excessos injustificats, les segones per una incomprendible però reiterada manca de control de les primeres en una col·lusió perversa d'interessos que no es poden explicar a la ciutadania, la qual, mentrestant, atònita, paga els plats trencats per la doble via del creixement de la fiscalitat més regressiva i per la reducció, i en alguns casos fins i tot l'eliminació, d'algunes de les conquestes més bàsiques que han estat els fonaments de l'estat del benestar —en sanitat, en educació i en la protecció social dels més desafavorits.

Ens trobem en la paradoxa de tenir un dels sistemes fiscals més exigents del món pel que fa a la pressió fiscal als ciutadans responsables, i també un dels sistemes més laxos i inefectius en la lluita contra el frau fiscal; i alhora constatem una laminació contínua dels serveis públics bàsics. Francament, no ho entenem.

La universitat pública és part irrenunciable del nucli de l'estat del benestar. És un dels motors en la creació i la transmissió de coneixements avançats, que són la base per a qualsevol procés d'innovació en una societat moderna, i és també un dels pilars bàsics en la promoció de la cohesió social. Necessitem sentir que les nostres autoritats en el Govern i els nostres representants polítics en l'oposició comparteixen aquesta visió de llarg recorregut del que és la universitat pública.

La universitat pública ha de ser l'instrument clau de la societat que permeti donar les oportunitats formatives als estudiants, independentment del seu estatus econòmic, per assolir més

capacitació professional i una fecunda formació personal que els faci ser, també, ciutadans responsables. Necessitem els mitjans perquè aquesta missió de la universitat pública no es malmeti i és per això que hem de protegir els nostres actius, que són els nostres acadèmics i els nostres professionals, perquè es pugui oferir el millor servei docent als nostres estudiants. Els beneficis de la nostra activitat formativa no són només individuals, són també beneficis que resulten de les externalitats socials positives que són conseqüència de tenir una població educada, emprenedora i innovadora. Són aquests beneficis per a la societat en conjunt el que justifica la missió de la universitat pública i el que explica perquè la inversió que els possibilita ha de tenir una base forta i estable de finançament públic.

La mobilitat social que l'educació pública superior ha de promoure és frenada, en el dia d'avui, per l'increment de les taxes universitàries, que es pot acabar transformant en un impediment *de facto* que recaigui en gran mesura en les capes socials més necessitades. Com a societat no ens podem permetre una dinàmica que polaritzi el teixit social en extrems, *the haves and the have nots*.

Mirem ara una mica cap al futur i pensem que hem de continuar avançant en el nostre projecte universitari UAB, un projecte fortament consolidat i amb uns trets específics i distintius. Sense ànim d'exhaustivitat, deixeu-me que comentï alguns d'aquests trets.

Som una *universitat de campus* i això ens dóna la fortalesa de la proximitat, clau per la interdisciplinarietat científica. La ciència avança cada dia més gràcies a la col·laboració entre disciplines, un

aspecte que també observem en la docència superior, on les titulacions dobles i la hibridació entre àmbits genera nivells importants d'acceptació social i, de retruc, de demanda. Hem de saber aprofitar encara més els avantatges de la proximitat per generar projectes educatius innovadors i aprofundir en les interaccions en recerca. Només hi podem sortir guanyant, de tenir un campus científic integrat, tant pel que fa a facultats i departaments com per la presència de centres capdavanters en recerca constituïts per aliances estratègiques de la Universitat Autònoma amb altres ens i organitzacions dedicats a la promoció de la recerca. Però no podem deixar de dir i expressar la realitat d'un fet comptable que afecta el nostre pressupost, que és l'elevat sobre cost que suposa per a la UAB tenir i mantenir una estructura de campus. És un tema que haurem de resoldre amb el nostre govern.

Som una *universitat amb vocació internacional*, pel que fa als estudiants i pel que fa al professorat. Un dels aspectes clau en el rànquing QS, en el qual, com ja he esmentat, hem sortit recentment com la primera universitat espanyola, és precisament el grau d'internacionalització acadèmica de les universitats. Si volem seguir progressant en el reconeixement de la nostra tasca universitària, necessitarem insistir a tenir una universitat oberta a la captació dels millors acadèmics i dels millors estudiants, siguin d'on siguin, i malgrat les dificultats per a mesurar-se competitivament amb les universitats d'altres països que han apostat molt més fort que el nostre per potenciar els seus sistemes universitaris. El veritable reconeixement de la qualitat de les nostres activitats només ens pot venir de l'esfera internacional. La ciència i l'educació superior són, avui dia, fenòmens globals d'abast internacional i per tant el

reconeixement del bon estatus ha de ser, també, internacional. Sortosament, el tenim i ens haurem d'esforçar a mantenir-lo i a millorar-lo.

Som *una universitat de recerca*, malgrat els entrebancs que l'escàs finançament públic suposa. Com sabeu, el rànquing QS mesura la reputació científica de les universitats per grans àrees de coneixement mitjançant una ampla enquesta a investigadors de tot el món, i en tres dels cinc grans àmbits científics la UAB està situada entre les 100 primeres universitats del panorama internacional. És una molt bona notícia que parla bé de la feina constant i sistemàtica feta pels nostres acadèmics i investigadors. Malauradament, i ara parlem del Govern de l'Estat, la limitada aposta per la recerca puntera i el seu finançament ha resultat recentment en una de les convocatòries competitives més frustrants, amb resultats ben decebedors. De nou, el discurs i les paraules sobre la necessitat de promoure la ciència i el coneixement han resultat d'una buidor que fa feredat davant el menyspreu pressupostari que ha estat en la pràctica la darrera convocatòria del Ministeri.

Ens trobem davant la paradoxa que, mentre la Comissió Europea estudia una proposta de nou programa marc, anomenat Horitzó 2020, que incrementa considerablement el pressupost per impulsar la recerca, la innovació i la competitivitat a Europa, el Govern de l'Estat disminueix el pressupost en R+D+I per al 2012 en un percentatge proper al 25 %.

En aquest context, els investigadors de la UAB ja han demostrat tenir una capacitat exemplar per atraure recursos i assolir bons resultats en els programes competitius europeus. Prova d'això són les dades de participació de Catalunya en el 7è Programa marc difoses per la Generalitat la setmana passada, que constataven que des de l'inici del programa Catalunya ha captat el 29 % del total rebut per l'Estat espanyol. Bona part d'aquests fons han estat aconseguits gràcies als projectes liderats per les universitats catalanes i per la UAB.

Som una *universitat autònoma* per nom i per convicció. Estem disposats a ser avaluats tantes vegades com calgui i a retre comptes del que fem i de com ho fem, ja que és obligació nostra explicar a la societat que la confiança que ens ha donat per gestionar l'educació superior i la recerca ha estat en mans responsables. Acceptarem millorar i autocorregir-nos, perquè en la vida sempre hi ha marge de millora, per ser més efectius i més eficients en la provisió del servei públic que tenim encomanat. Però no hem de confondre quines són les nostres missions respectives, les que tenim assignades a la universitat i les que són pròpies del Govern. Les universitats tenim reconegut el principi d'autonomia, que vol dir, ben simplement, capacitat d'autogovern, i un intervencionisme de l'esfera política en la gestió de la universitat no és ben rebut, ni per principi conceptual ni pels precedents pràctics – molt polititzats– que hem pogut observar en altres àmbits. Els països més avançats amb les universitats públiques més potents no tenen lleis reguladores sobre la universitat però tenen, això sí, un compromís ferm en el finançament lligat a unes regles del joc simples, clares i incentivadores de la qualitat. No hem de perdre de

vista que l'intervencionisme és l'antítesi de l'autonomia universitària. No són compatibles.

Som i serem hereus de l'esperit del Manifest de Bellaterra, primera expressió institucional de l'objectiu irrenunciable per assolir una universitat catalana, científica i democràtica.

Amics i amigues, companys i companyes, tenim per endavant el repte del nou curs acadèmic. La societat espera de nosaltres que continuem fent amb la mateixa professionalitat de sempre la nostra feina formativa i de generació i transmissió de coneixements. El compromís de tots nosaltres és que serà així, com ho ha estat sempre, i no afluixarem la marxa per aconseguir amb èxit els nostres objectius de servei a la comunitat. Ho esperen els estudiants i les seves famílies, ho espera el nostre govern i ho volem amb total fermesa i dedicació tots nosaltres.

Que tingueu un molt bon curs 2012-2013 amb l'esperança que la raó i la sensatesa ens permetin superar les dificultats sense perdre res més de tot allò que ens és essencial per al bon funcionament de la nostra universitat i la nostra societat.

Ferran Sancho, rector

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 26 de setembre de 2012